

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента,
професора кафедри філологічних дисциплін
Державного закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
Починкової Марії Миколаївни,
на дисертацію Прокопенко Альони Олександрівни
«Теоретико-методологічні засади педагогічної концепції освіти
майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти», подану на здобуття
наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04- теорія і методика професійної освіти**

Актуальність теми дисертації і її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Реформування вищої школи передбачає інтеграцію вітчизняної науки у міжнародний простір, формування у майбутніх фахівців необхідних компетентностей, як професійних, так і життєвих, виховання всебічно розвиненої, ініціативної, соціально активної особистості із стійкими переконаннями. Майбутній педагог повинен бути освіченим, високоморальним та духовним, розуміти сутність та необхідність освіти в умовах діджиталізації освіти.

Дослідження А. О. Прокопенко є беззаперечно нагальним для сьогодення, оскільки пандемія, воєнна агресія росії стали каталізатором цифровізації освітнього процесу. Актуальним за таких обставин постає подолання суперечностей між:

- соціальним замовленням на компетентних, духовнорозвинених учителів нової генерації та відсутністю педагогічної концепції освіти майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти;
- докорінними позитивними зрушеннями, що відбуваються у системі вищої педагогічної освіти та відсутністю узагальнених результатів щодо підвищення якості освіти майбутніх учителів;
- стратегічною метою й завданнями сучасної вищої школи, відповідними нормативними актами щодо організації освітнього процесу та недосконалістю наявних теоретичних та методологічних засад процесу

едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти та управління ним;

- потужним потенціалом науково-педагогічних розробок теоретико-методологічного базису професійної підготовки освітян та відсутністю концептуальної моделі системи едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти (с. 36 дис, с.2-3 реф.).

Відтак актуальність представленої на розгляд дисертації Альони Олександрівни Прокопенко *«Теоретико-методологічні засади педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти»* не викликає сумніву.

Дисертацію виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради «Модернізація педагогічної системи терціарної едукації у контексті підвищення якості професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців і вдосконалення професіоналізму науково-педагогічних і педагогічних працівників» (державний реєстраційний номер 0120U105225), комплексної теми кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту «Реалізація системи фахової підготовки в інноваційному освітньому середовищі вищого педагогічного навчального закладу» (державний реєстраційний номер № 0117V007459).

Тему дослідження затверджено рішенням Ученої ради Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 3 від 28.10.2022 р.).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Дисертаційна робота А. О. Прокопенко має логічну будову, підпорядковану вирішенню поставлених завдань, які дали змогу авторці обґрунтувати теоретичні та методичні підходи щодо їх виконання, розробити й апробувати відповідні пропозиції, що у своїй комплексності стали науковим шляхом вирішення намічених завдань.

Завдання, положення наукової новизни і висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними.

Дослідження є оригінальною науковою працею, яка виконана на належному теоретичному і прикладному рівнях, має послідовну та виважену структуру і за своєю будовою є комплексною та завершеною роботою.

Зміст дисертації та багатогранність висвітленої проблеми свідчать про різнобічну і, водночас, комплексну наукову компетентність А. О. Прокопенко.

Дисертаційна робота характеризується змістовністю, логічністю та структурованістю викладення матеріалу. Наукові положення, які наведені у ній є повною мірою обґрунтованими. Про це переконливо свідчить система використаних наукових методів і прийомів дослідження, чітка побудова дослідження, репрезентативний обсяг розглянутої та проаналізованої інформації (879 найменувань) і опубліковані результати в 45 наукових працях.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертації Альони Олександрівни Прокопенко, необхідно вказати на наукову новизну і теоретичне значення одержаних результатів дослідження.

Оцінка структури та обсягу дисертації. Дисертація за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам, містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

У першому розділі дисертації авторкою розкриваються методологічні аспекти проблеми дослідження, зокрема проаналізовано едукацію майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти як проблему професійної підготовки майбутніх фахівців (с. 50–66 дис.), представлено понятійний апарат, схарактеризовано базові та ключові поняття наукової розвідки (с. 67–91 дис.), методологічні підходи дослідження (загальнонаукові (системний, синергетичний, стратегічний, аксіологічний) і конкретнонаукові (компетентнісний, фреймовий, діяльнісний, особистісно-зорієнтований) (с. 92–117 дис.)).

У другому розділі – розкрито сутність діджиталізації освіти в теорії та практиці професійної підготовки майбутніх учителів (с. 120–148 дис.), розроблено фрейм педагогічної концепції (с. 149–171 дис.), виявлено закономірності та визначено принципи едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти (с. 172–194 дис.).

У третьому розділі обґрунтовано модель системи едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти та схарактеризовано основні її структурні компоненти, які представлено субмоделями (с. 198–262 дис.), визначено організаційно-педагогічні умови (с. 263–268 дис.).

У четвертому розділі представлено алгоритм проведення педагогічного експерименту (с. 271–272 дис.), схарактеризовано етапи впровадження педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти (с. 303–321 дис.), проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності розробленої моделі (с. 321–359 дис.), інтерпретовано й узагальнено висновки проведеного дослідження (с. 381–385 дис.) та визначено сучасні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти України в умовах діджиталізації освіти (с. 359–376 дис.).

Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувачки, здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

Логіка викладу теоретичного та експериментально-дослідного матеріалу відповідає темі наукової розвідки, об'єкту, предмету, меті, гіпотезі та дозволяє висвітлити хід виконання завдань дослідно-експериментальної роботи.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам. Детальне вивчення результатів дослідження дає можливість стверджувати про фундаментальний підхід дисертантки до наукової роботи. У дисертації науковий апарат дослідження

сформульовано чітко. Визначена Альоною Олександрівною Прокопенко мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад, розробці та експериментальній перевірці ефективності впровадження педагогічної концепції едукції майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти. Мета, предмет, об'єкт та завдання взаємопов'язані.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується належним критичним аналізом науково-педагогічної літератури. Для вирішення поставлених завдань та досягнення мети дисертаційної роботи використано комплекс методів дослідження, що дозволило в повній мірі забезпечити достовірність та надійність наукових результатів роботи.

Практичне значення роботи, використання результатів дослідження. Не викликає сумніву практичне значення отриманих результатів дослідження, що підтверджується довідками про впровадження його матеріалів і положень.

Дисертанткою розроблено та впроваджено в освітній процес діяльність факультативів із історії України «Історія від минулого до сьогодення», правових засад сучасної України «Я громадянин України», української мови «Знання мови – мовна компетентність майбутнього вчителя»; організовані та проведені бесіди, з використанням платформ відеозв'язку ZOOM, Google Meet, інтерактивних сервісів та додатків (LearningApps, Kahoot!, Class Marker, Canva тощо): онлайн-бесіди «Актуальність використання менеджерів для професійної комунікації у роботі педагога»; «Одна родина – одна країна», «Моя сім'я – моя опора»; онлайн-лекції «Етика науки у в країнах Європи: теми, проблеми, рішення», «Сучасні онлайн-платформи для розвитку комунікативних навичок майбутніх педагогів» тощо; вебінари: «Педагог. Патріот. Новатор», «Вчимося навчати онлайн на засадах компетентнісного підходу», «Особливості цифрового простору»; коучинги «Від теорії до онлайн практики в епоху пандемії», тренінги: «Бренд вчителя в цифровому середовищі», «Комунікативна культура фахівця в онлайн

просторі», «Особливості організації едукації в умовах діджиталізації освіти», «Етичні принципи спілкування в мережі-Інтернет – основа педагогічної професії», «Діджитал самоосвіта педагога – запорука якості освіти»; літературно-музичні вечори «Моя мова – вічна таємнице!», «Краса людської душі», «Щедроти твої, Слобожанщино», «Культура та освіта: проблеми і перспективи»; квізи на формування поглибленого почуття патріотизму, активної громадянської позиції тощо; онлайн-квест «Саморозвиток загальних компетентостей майбутніх учителів»; тренінги: «Діджитал технології для рефлексії», «Мотивація на успіх в умовах пандемії», а також івенти, усні онлайн журнали тощо.

Для підвищення рівня едукації майбутніх учителів розроблено та наповнено сайт для суб'єктів освітнього процесу «Виховний потенціал нації».

Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалом у графічному зображенні (таблиці та рисунки), які унаочнюють змістове поле дисертаційної роботи.

Достовірність отриманих даних підтверджено у процесі педагогічного експерименту за допомогою χ^2 . Результати контрольного етапу педагогічного експерименту засвідчили ефективність упровадження педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти.

Завершується робота ґрунтовними висновками, що відображають основні результати дисертаційної роботи.

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях. Оцінювання повноти викладу основних результатів дисертації дає підстави констатувати: основні теоретичні положення та висновки дослідження відображено в 45 публікаціях і репрезентовано на науково-практичних конференціях, форумах, круглих столах, симпозіумах, семінарах різного рівня, а також обговорено на засіданнях кафедр педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту й інформатики Комунального

закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протягом 2018 – 2022 рр.).

Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень її дисертаційної роботи у науковій літературі.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. У ході аналізу дисертаційної роботи, наукових публікацій авторки ознак фальсифікації, компіляції, плагіату та інших порушень норм академічної доброчесності, наукової етики і моралі не встановлено. Дисертаційна робота є самостійним дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Високо оцінюючи результати дисертаційної роботи А. О. Прокопенко, вважаємо за необхідне висловити певні рекомендації, що виникли у процесі рецензування дисертації:

1. Дисертанткою досить широко представлено понятійно-термінологічний апарат дослідження та його змістове наповнення. Так, одним із базових понять роботи дисертанткою визначено «курукулум», вважаємо, що робота значно виграла б, якщо у Додатках було наведено хоча б один приклад курикулуму.

2. У п.2.1 «Розробка фрейму педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти» до змістового наповнення управлінського концепту логічно було б додати, яким чином фіксуються прийняті управлінські рішення.

3. На с. 209 дисертації у поданій моделі системи едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти вважаємо за доречне виокремити регулятивний компонент, який демонструє можливість удосконалення організації освітнього процесу, якщо результат не досягнутий.

4. Заслуговує на увагу всеохопленість критеріїв виявлення рівня прояву едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти, однак, на наш погляд, необхідно було б виокремити одним із показників когнітивного

критерію саме практичну підготовку здобувачів вищої освіти, адже саме у процесі проходження практики проявляється рівень сформованості загальних, фахових та предметних компетентностей.

5. Вважаємо за доцільне представити розроблені квести, лекції, коучинги тощо у практичному посібнику для зручності науково-педагогічних працівників та всіх зацікавлених осіб цією проблематикою.

Висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер та не знижують значущість результатів дослідження та позитивної оцінки дисертації.

Загальні висновки. З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних результатів, практичну вагомість сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Альони Олександрівни Прокопенко «Теоретико-методологічні засади педагогічної концепції едукації майбутніх учителів в умовах діджиталізації освіти» є актуальною, завершеною, самостійною дисертаційною роботою, відповідає чинним вимогам до докторських дисертацій (п.7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» № 1197 від 17.11.2021 р.), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри філологічних дисциплін
Державного закладу
«Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

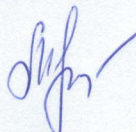
Марія ПОЧИНКОВА

Підпис	<i>Починкової Марії</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>Григор'єв Віталій Сергійович</i>
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

Відгук надійшов до Спец. вченої ради

Р29053.01. 30.03.2023р.

Морозова Н.В.